

του Θεόδωρου Α. Σπύρου*

Η Ισραηλιτική Κοινότητα Τρικάλων ετοιμάζεται αυτές τις ημέρες (9-11/11/2018) να υποδεχτεί ένα σημαντικό γεγονός: τις εκδηλώσεις που διοργανώνει κάθε χρόνο η Διεθνής Συμμαχία για τη Μνήμη του Ολοκαυτώματος (IHRA) σε μια ελληνική πόλη, με σκοπό την ανάδειξη της ιστορικής κληρονομιάς του ελληνικού εβραϊσμού, την απότιση φόρου τιμής στα θύματα του Ολοκαυτώματος και την αφύπνιση της ελληνικής κοινωνίας ενάντια στον αντισημιτισμό.

Τις φετινές εκδηλώσεις συνδιοργανώνουν η πρεσβεία της Ιταλίας στην Ελλάδα, ο Δήμος Τρικκαίων, η Ελληνική Αντιπροσωπεία στην IHRA, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος και το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος, με τη συνεργασία και την υποστήριξη των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων Θεσσαλονίκης και Τρικάλων, της Ιταλικής Σχολής Αθηνών, του Μουσείου «Βασίλης Τσιτσάνης» και του Πολιτιστικού Κέντρου «Αθανάσιος Τριγώνης».

Στο πλαίσιο αυτό θα γίνουν, εκτός των άλλων, τα αποκαλυπτήρια του μνημείου για το Ολοκαύτωμα που ανεγέρθη στο ιστορικό κέντρο της πόλης σε συνεργασία με τον Δήμο Τρικκαίων. Επιπλέον, θα παρουσιαστούν τα έργα αναστήλωσης της τοπικής συναγωγής, η οποία αποτελεί σημαντικό μνημείο της αρχιτεκτονικής, ιστορικής και πολιτισμικής κληρονομιάς των Τρικάλων.

Την ίδια στιγμή, ωστόσο, που η τοπική εβραϊκή κοινότητα ετοιμάζεται να τιμήσει τη μνήμη των θυμάτων της στο πλαίσιο της ναζιστικής θηριωδίας και να προβάλει την ιστορική και πολιτισμική της κληρονομιά, η μισαλλοδοξία, με τη μορφή του αντισημιτισμού, δείχνει ξανά το σκοτεινό της πρόσωπο. Έτσι, πριν από λίγες ημέρες διαπιστώθηκε ότι το εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης έγινε στόχος βανδαλισμών, με αποτέλεσμα τη βεβήλωση 8 ταφικών μνημείων.

Σημειώνεται ότι δεν είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι τέτοιο. Μάλιστα, μεταξύ 1994-1997 το νεκροταφείο καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς και για την αποκατάστασή του χρειάστηκε η οικονομική συνδρομή των Τρικαλινών και των Καρδίσιων Εβραίων της Διασποράς (μετά από πρωτοβουλία του καταγόμενου από την Καρδίτσα τ. γενικού γραμματέα της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, κ. Βίκτωρα Βενουζίου). Αποτελεί ερώτημα αν η πρόσφατη πράξη μίσους πυροδοτήθηκε από τις επικείμενες εκδηλώσεις. Ακόμα και αν όχι, η χρονική τους σύμπτωση έρχεται να μας υπενθυμίσει συμβολικά ότι η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και ο σεβασμός της ετερότητας αποτελούν έναν συνεχή αγώνα ενάντια στην επιλεκτική «λήθη», τις προκαταλήψεις ή και τη βία ενάντια στους «Άλλους», συμπατριώτες και συμπολίτες μας, όπως οι Τρικαλινοί και γενικότερα οι Έλληνες Εβραίοι, ή όχι.

Είναι γνωστό, ή τουλάχιστον θα όφειλε να είναι, ότι στο Ολοκαύτωμα η συντριπτική πλειονότητα των Εβραίων συμπολιτών μας δολοφονήθηκε στα ναζιστικά κρεματόρια. Μεταξύ αυτών και 139 από τους περίπου 520 Εβραίους που ζούσαν προπολεμικά στα Τρίκαλα. Οι υπόλοιποι κατάφεραν να σωθούν καταφεύγοντας σε γειτονικά χωριά, όπου τους προσέφεραν καταφύγιο οικογένειες

χριστιανών και τους προστάτευσε το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ.

Μετά τον πόλεμο, η κοινότητα αριθμούσε συνολικά περίπου 450 μέλη σε Τρίκαλα, Καρδίτσα και Φάρσαλα. Τις επόμενες δεκαετίες, ο αριθμός των μελών της μειώθηκε σημαντικά, λόγω της μετανάστευσης προς το Ισραήλ, τις ΗΠΑ και τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας μας. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 η κοινότητα δεν διαθέτει πια ραβίνο. Σήμερα, ο αριθμός των μελών της δεν υπερβαίνει τα 40 άτομα.

Ωστόσο, παρότι πια μικρό ποσοστό του τοπικού πληθυσμού, οι Εβραίοι αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της τρικαλινής ιστορίας, κοινωνίας και κουλτούρας. Η διάσωση της μεγάλης τους πλειονότητας από το Ολοκαύτωμα με τη συνδρομή των χριστιανών συμπατριωτών τους δείχνει επιπλέον ότι διαχρονικά, παρά τα σποραδικά περιστατικά αντισημιτισμού, η συμβίωση των δύο κοινοτήτων ήταν σε γενικές γραμμές αρμονική.

Την αίσθηση αυτή έρχεται να επικυρώσει και η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ανέγερση του μνημείου του Ολοκαυτώματος στα Τρίκαλα που, έστω και με καθυστέρηση, αποκαθιστά την τοπική εβραϊκή ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά στο πλαίσιο της δημόσιας τοπικής ιστορίας και μνήμης.

Η βεβήλωση του εβραϊκού νεκροταφείου μας υπενθυμίζει emphaticά ότι αυτή η αποκατάσταση δεν αφορά σε καμία περίπτωση μόνο το παρελθόν. Αφορά εξίσου το παρόν και το μέλλον, αποτελώντας μια ενεργή πράξη αναγνώρισης και υπεράσπισης της πολιτισμικής και θρησκευτικής διαφορετικότητας και αντίστασης στη μισαλλοδοξία.

**Διδάσκων Κοινωνική και Πολιτισμική Ανθρωπολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και Κοινωνιολογία και Ανθρωπολογία του Αθλητισμού στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο*

ΠΗΓΗ: [ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ](#)